

Jak mohli na Velikonočním ostrově zabránit katastrofě?

1) Co se vlastně stalo na Velikonočním ostrově? Katastrofa a společenský kolaps je událost, která se skládá z mnoha menších událostí. K jaké katastrofě na Velikonočním ostrově došlo? Podívejte se na fotografie a obrázky a navrhněte, co se pravděpodobně na Velikonočním ostrově stalo.

Katastrofu možná způsobilo

2) Nyní máte za úkol vypátrat, co se na Velikonočním ostrově podle některých vědců pravděpodobně stalo. Máte k dispozici následující zdroje a stopy.

Citace z úryvku	Jaké příčiny katastrofy ukazuje?
<p>„Bylo vidět, že kdysi byla na ostrově hojná zeleň a lesy, ale teď je většina zničena a pouze málo stromů ještě roste. (...) Místní obyvatelé žijí v bídě a neštěstí, protože nemají dostatek zdrojů pro obživu.“ (citát z deníku Jacoba Roggeveena, nizozemského mořeplavce, který objevil Velikonoční ostrov v roce 1722, podle ChatGPT)</p>	
<p>Někteří vědci tvrdí, že stromy byly pokáceny metodou známou jako „pořezat a spálit“ (česky „žďářeni“), aby se vytvořilo více zemědělské půdy. Jeden výzkumný tým zjistil, že: „...hluboko pod nedávným povrchem lze nalézt vrstvu dřevěného uhlí a popela o tloušťce několika milimetrů...“. Rozsáhlá naleziště vrstev dřevěného uhlí mohou mít pouze jedno vysvětlení: velké a nejspíš záměrné požáry v lesích Velikonočního ostrova. (závěry vědecké studie, která zkoumala, co se stalo na Vel. ostrově)</p>	
<p>„Dnes jsme od rána tvrdě pracovali. Náš vůdce klanu chce postavit další obrovskou sochu Moai, protože sousední náčelník nedávno postavil větší sochu, než je ta naše stávající. Potřebuje dokázat, že jsme lepší než oni. Musíme pořezat spoustu palem, abychom sochy přenesli z lomu na vyvýšenou kamennou plošinu na našem území.“ (možné svědectví obyvatele Velikonočního ostrova z období kolem roku 1550, volně podle knihy Diamond, J.: Kolaps)</p>	
<p>„Poslední dobou je problém nakrmit děti. Děti nějak přibývá a zdá se, že naše pole tara a batátů produkují pořád míň potravin. Dědeček říkal, že jedli hodně plodů palem, ale stromů je z nějakého důvodu stále méně. Asi se na nás zlobí bohové?“ (možné svědectví obyvatele Velikonočního ostrova z období kolem roku 1550, volně podle knihy Diamond, J.: Kolaps)</p>	
<p>„Máme problém s masem. Jediné maso máme ze slepic. Dědeček říkal, že kdysi vyráželi na lov delfínů na moře. Ale poslední dobou už nemáme kvalitní palmy, abychom mohli postavit kánoe, které se udrží na otevřeném moři.“ (možné svědectví obyvatele Velikonočního ostrova z období kolem roku 1550, volně podle knihy Diamond, J.: Kolaps)</p>	

Citace z úryvku	Jaké příčiny katastrofy ukazuje?
<p>„Zatracené krysy! Jsou všude, už mě fakt štvou. Okusují úplně všechno. Pecky palem, lezou nám do postele. Maminka z nich ale dělá docela dobré jídlo. Lepší než pořád ty slepice, už mi lezou krkem.” (možné svědectví obyvatele Velikonočního ostrova z období kolem roku 1550, volně podle knihy Diamond, J.: Kolaps)</p>	
<p>„Dnes zase foukal divoký vítr. Nad ostrovem se často vznáší oblaka prachu, která mi vlezou snad úplně všude. Dědeček říkal, že za jejich časů tady tolik prachu nebylo. No jo, ti staří a jejich mudrování, jak kdysi bylo lépe.” (možné svědectví obyvatele Velikonočního ostrova z období kolem roku 1550, volně podle knihy Diamond, J.: Kolaps)</p>	

3) V určité chvíli došlo k razantnímu poklesu obyvatelstva (viz graf v prezentaci) a rozpadu složité společnosti Velikonočního ostrova. Dnešní vědci nacházejí stopy po kanibalismu. Dokázali byste shrnout, proč ke katastrofě došlo? Zkuste seřadit a případně doplnit pravděpodobný sled událostí do tabulky, není nutné doplnit všechny sloupce!

rok 1200	poté	poté	poté	poté
A				

- A) Lidé na kánoích osidlují a kolonizují izolovaný Velikonoční ostrov. Staví kvalitní kánoe z velkých palem a loví delfíny na otevřeném moři. Mají dost jídla.
- B) Náčelníci klanů spolu soupeří o moc a prestiž. Rozhodnou se stavět více monumentálních soch Moai. Pro přepravu soch je ale třeba hodně dalších stromů. Pokračuje kácení. Na ostrově zbývá poslední palmový hájek.
- C) Málo palem způsobuje, že na větrném Velikonočním ostrově dochází ke snižování úrodnosti půdy. Vítr ji rozfoukává do moře. Pole nejsou úrodná. Je třeba více polí. Musí více kácet palmy.
- D) Pokácený palmový les se moc neobnovuje. Krysy, které si dovezli při osídlení ostrova na kánoích, totiž okusují palmové ořechy.
- E) Po usazení lidí rychle narůstá počet obyvatel na ostrově. Je třeba více potravy. Potřebují více prostoru pro pole. Kácejí palmy.

4) Nyní si představte, že jste na kmenové radě všech obyvatel ostrova v roce 1550, kterou svolali starší do posledního palmového lesíka. Obyvatelé chtějí prodiskutovat problémy, které se na ostrově objevují. Co na radě navrhnete? Co by měli obyvatelé Velikonočního ostrova dělat?

Vážená rado starších, vážení náčelníci, problémy, na které narážíme, jsou způsobeny těmito dvěma hlavními příčinami.

- a)
- b)

Jako řešení navrhuje následující tři kroky, na kterých bychom se měli všichni shodnout a které bychom měli společně udělat, pokud chceme zabránit katastrofě.

- 1.
- 2.
- 3.